

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын тухай хуулийн төсөл: Хуульчдад зориулсан тойм

**Хуулийн төслийн гол зохицуулалт, практик
үр дагаврын дүн шинжилгээ**

Хууль тогтоомжийн шинэ орчин: Зорилго ба Үйлчлэх хүрээ

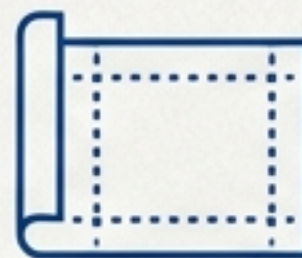

Хуулийн зорилго (1 дүгээр зүйл)

Үндсэн зорилго: Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын эрх зүйн нэгдмэл орчныг бүрдүүлэх.

Үйл явц: Төлөвлөлт, хэрэгжилт, санхүүжилт, хяналт, тайлагналт, хөрөнгийн удирдлага, ашиглалтыг ил тод, үр ашигтай болгох.

Эцсийн үр дүн: Хөгжлийн бодлогын зорилтыг хэрэгжүүлж, нийгэм, эдийн засгийн дэд бүтцийг бүрдүүлэх.

Үйлчлэх хүрээ (3 дугаар зүйл)

Хамаарах эх үүсвэр:

- Улсын болон орон нутгийн төсөв
- Орон нутгийн хөгжлийн сан
- Гадаадын зээл, тусламж
- Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл

Зохицуулах харилцаа: Төслийг судалгаанд үндэслэн үнэлэх, эрэмбэлэх, төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах, хөрөнгийн удирдлага, ашиглалтын цогц үйл ажиллагаа.

Тусгайлан зохицуулах: Худалдан авах ажиллагааг холбогдох хуулиар, төрийн нууцтай холбоотой асуудлыг тусгайлсан хуулиар зохицуулна.

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын тулгуур зарчмууд (5 дугаар зүйл)

Нийцлийн зарчим:

Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд нийцсэн байх.

Үр ашигтай байх зарчим:

Эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдлыг үнэлэх шинжилгээнд үндэслэсэн байх.

Ил тод байдлын зарчим:

Олон нийтийн оролцоог хангаж, мэдээлэл нээлттэй байх.

Хяналтын зарчим:

Хяналт, хөндлөнгийн аудит, үнэлгээний тогтолцоог бүрдүүлэх.

Хариуцлагатай байх зарчим:

Албан тушаалтан ашиг сонирхлын зөрчилгүй, хараат бус ажиллаж, санхүүгийн хариуцлага хүлээх.

Цахим удирдлагын зарчим:

Их өгөгдөл, хиймэл оюун ухаанд тулгуурлан цахим системээр хэрэгжүүлэх.

Оновчтой хөрөнгө оруулалтын зарчим:

Хувийн хэвшил хэрэгжүүлэх боломжтой төслийг төсвөөр санхүүжүүлэхгүй байх.

Ногоон хөрөнгө оруулалтын зарчим:

Байгаль орчинд ээлтэй, ногоон хөгжлийг дэмжсэн байх.

Төслийн шинэ ангилал: Төсөвт өртөг ба хугацаанаас хамаарсан ялгаа (7 дугаар зүйл)

№	Төслийн ангилал	Төсөвт өртөг /төгрөг/	Хэрэгжих хугацаа /жил/
1	I түвшин буюу жижиг	5 тэрбум хүртэл	Хоёр хүртэл
2	II түвшин буюу дунд	5-20 тэрбум	Гурав хүртэл
3	III түвшин буюу том	20-100 тэрбум	Дөрөв хүртэл
4	IV түвшин буюу хөгжлийн	100-350 тэрбум	Тав хүртэл
5	V түвшин буюу мега	350 тэрбумаас дээш	Таваас дээш

Зөрүү үүсвэл: Төсөвт өртөг болон хугацаа зөрсөн тохиолдолд **төсөвт өртгийг** суурь үзүүлэлтэд тооцно (7.2-р зүйл).

"Мега төсөл"-ийн тодорхойлолт: Улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд стратегийн ач холбогдол бүхий, их хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардсан, иж бүрэн төлөвлөлттэй V ангиллын төсөл.

Төслийн амьдралын мөчлөг: Таван үе шаттай удирдлагын тогтолцоо (6 дугаар зүйл)

Stage 1

Үе шат 1: Төлөвлөлт ба Үнэлгээ – Амжилтын үндэс

Төсөлд тавигдах нийтлэг шаардлага (19 дүгээр зүйл)

- ✓ Газрын болон бусад зөвшөөрөл авсан байх.
- ✓ Сүүлийн 2 жилд баталгаажсан зураг төсөвтэй байх.
- ✓ IV, V ангиллын төсөл ТЭЗҮ-тэй байх.
- ✓ Эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдолтой байх.
- ✓ Урсгал зардлыг тооцсон байх.
- ✓ Эх үүсвэр давхардалгүй байх.

Шаталсан үнэлгээний тогтолцоо (24 дүгээр зүйл)

Үе шат 2: Хэрэгжилт ба Гэрээний удирдлага

Хэрэгжилтийн гол үйл ажиллагаа (27 дугаар зүйл)

- **Эрх шилжүүлэх:** Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь хэрэгжүүлэх эрхийг доод шатны захирагч эсвэл орон нутгийн Засаг даргад шилжүүлж болно (28-р зүйл).
- **Худалдан авах ажиллагаа:** Тухайн жилийн 5-р сарын 31-ний дотор зохион байгуулж дуусгана (27.8-р зүйл).
- **Төслийн код:** Бүх үйл ажиллагаанд цахим системээс үүсгэсэн дахин давтагдашгүй кодыг ашиглана (27.9-р зүйл).

Төсөл хэрэгжүүлэх гэрээнд тусгах нэмэлт нөхцөлүүд (29 дүгээр зүйл)

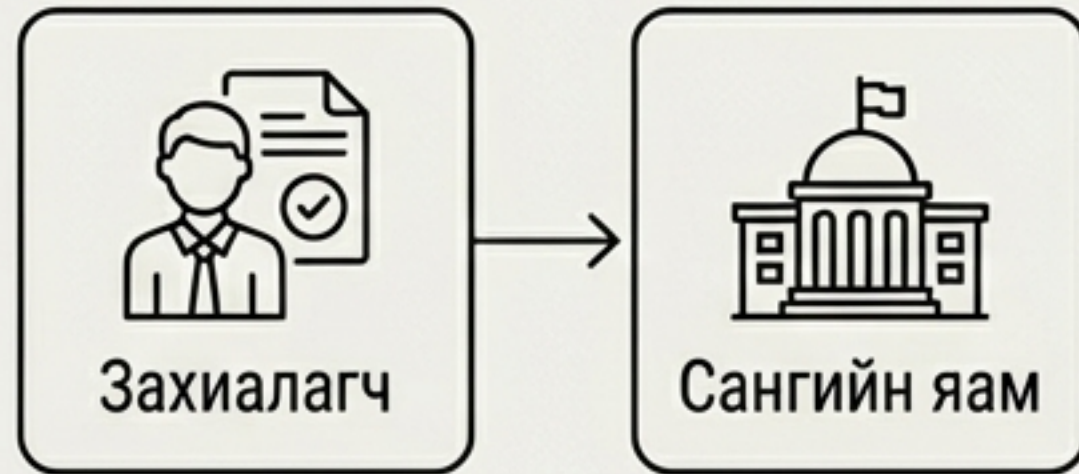
- Ажлын үе шат, санхүүжилтийн нарийвчилсан хуваарь.
- Гэрээний үнийн дүнгийн задаргаа (барилга угсралт, хяналт, магадлашгүй ажил гэх мэт).
- Гүйцэтгэгчид татварын өр үүсвэл санхүүжилтээс суутган тооцох зохицуулалт.
- Талуудын үүргийн гүйцэтгэлийг дүгнэх шалгуур үзүүлэлт, хүлээлгэх хариуцлага.
- IV, V ангиллын төсөлд Олон улсын зөвлөх инженерүүдийн холбооны (FIDIC) жишиг гэрээг сонгон хэрэглэж болно (29.2-р зүйл).

Үе шат 3 ба 4: Санхүүжилт, Хяналт, Тайлагналт

Санхүүжилтийн процесс (30 дугаар зүйл)

1. **Захиалагч:** Гүйцэтгэлийг хянан баталгаажуулж, Сангийн яаманд хүргүүлнэ.
2. **Сангийн яам:** Ирүүлсэн баримт бичиг шаардлага хангасан тохиолдолд санхүүжилтийн эрхийг нээнэ.

Хэрэгжилтэд тавих хяналтын төрлүүд (32 дугаар зүйл)

Захиалагчийн техникийн хяналт:
Захиалагчийг төлөөлж, төслийн хэрэгжилтэд техникийн хяналт тавих (Тендерээр сонгосон мэргэжлийн этгээд гүйцэтгэж болно).

Зураг төслийн зохиогчийн хяналт:
Барилга **угсралтын ажил** батлагдсан зураг төслийн дагуу хийгдэж буй эсэхэд хяналт тавих.

Гол шаардлага: Хяналт хэрэгжүүлэгч нь хараат бус, ашиг сонирхлын зөрчилгүй байна.

Хориглох зүйл: Хяналт хэрэгжүүлэгчид төсөвт өртгийг нэмэгдүүлэх шийдвэр бие даан гаргахыг хориглоно (32.10-р зүйл).

Тайлагналт (34 дүгээр зүйл)

- Төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон Засаг дарга нар төслийн явцын мэдээн мэдээллийг цахим системд тогтмол шинэчилнэ.
- Сангийн яам улирал бүр Засгийн газарт нэгдсэн танилцуулга хийнэ.

Үе шат 5: Өмч, хөрөнгийн удирдлага ба ашиглалт

Хөрөнгийн бүртгэл ба өмчлөл (38, 39 дүгээр зүйл)

- **Өмчлөл:** Төслийн үр дүнд бий болсон хөрөнгө нь төрийн болон орон нутгийн өмч байна.

- **Бүртгэл:** Захиалагч нь хүлээн авсан актыг үндэслэн төрийн болон орон нутгийн өмчид бүртгүүлнэ. Дараа нь Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлд бүртгүүлнэ.

- **Хориглох:** Өмчид шилжүүлэхээс өмнө барьцаалах, захиран зарцуулахыг хориглоно (38.3-р зүйл).

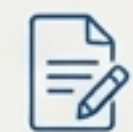
Хөрөнгийн ашиглалт ба сайжруулалт (41 дүгээр зүйл)

- **Ашиглагчийн үүрэг:** Хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглаж, хэвийн нөхцөлийг хангах.

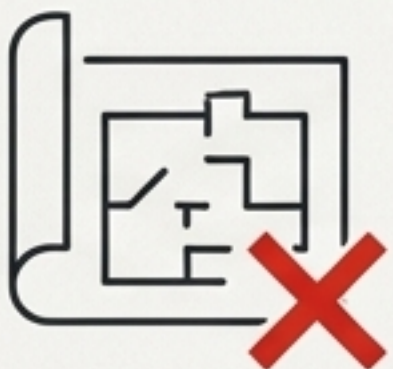

- **Чанарын баталгаат хугацаа:** Энэ хугацаанд гарсан ашиглагчийн буруугаас үл хамаарах зөрчил, гэмтлийг гүйцэтгэгч өөрийн хөрөнгөөр засварлана (41.7-р зүйл).

- **Кодчилол:** Төсвийн ерөнхийлөн захирагч ашиглалтад орсон хөрөнгийг цахим системд коджуулж, засвар, сайжруулалтын хуваарийг урьдчилан тодорхойлно (41.2-р зүйл).

Хуулийн 'Улаан шугам': Төсвийн хөрөнгө оруулалтад хориглох гол зүйлс (9 дүгээр зүйл)

Төлөвлөлтийн зөрчил (9.4)

ТЭЗҮ хийгдээгүй, зураг төсөл батлагдаагүй, магадлалаар баталгаажаагүй, газрын зөвшөөрөл олгогдоогүй төслийг санхүүжүүлэх.

Санхүүгийн зөрчил (9.2, 9.6)

Эх үүсвэр давхардуулах, өр үүсгэх байдлаар зураг төсөл боловсруулах.

Батлагдсан төсвөөс давсан нэмэлт санхүүжилт төлөвлөх, олгох (хуульд зааснаас бусад тохиолдолд).

Хэрэгжилтийн зөрчил (9.3)

Төслийн зардлыг хооронд нь шилжүүлэх (барилга, тоног төхөөрөмж, зөвлөх үйлчилгээ).

Батлагдсан нэр, байршил, хүчин чадлыг өөрчлөх.

Төсөвт өртгийг хэтрүүлэн худалдан авах ажиллагаа зарлах, гэрээ байгуулах.

Худалдан авалтын зөрчил (9.5)

Худалдан авах ажиллагааг холбогдох хуулийн дагуу зохион байгуулаагүй төслийг санхүүжүүлэх.

Шинэ тогтолцоо: Төслийн гүйцэтгэгчийг үнэлж, эрэмбэлэх (47 дугаар зүйл)

Үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүд (47.1)

Төслийн чанар, стандарт, аюулгүй байдал • Хэрэгжүүлсэн хугацаа • Төсвийн хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулсан байдал • Ашиглагч болон олон нийтийн үнэлгээ • Ногоон технологи хэрэглэсэн байдал

Ногоон:
Сайн гүйцэтгэлтэй

Шар:
Дундаж гүйцэтгэлтэй

Улаан:
Хангалтгүй гүйцэтгэлтэй

Үр дагавар ба урамшуулал

Ногоон жагсаалт:

- Урьдчилгаа төлбөрийн баталгаа шаардахгүй (47.4.2).
- Тендерт ижил үнэлгээтэй бол давуу эрх эдэлнэ (47.4.1).

Шар жагсаалт:

- Урьдчилгаа төлбөрийн 50%-тай тэнцэх баталгаа ирүүлнэ (47.4.2).

Улаан жагсаалт:

- Төрийн худалдан авах ажиллагаанд оролцох эрхийг **3 жилийн хугацаагаар хязгаарлаж** болно (47.5).
- Энэ хугацаанд шинээр хуулийн этгээд байгуулан оролцохыг хориглоно (47.6).

Эрсдэлийн удирдлага: Төсөвт өртгийн өөрчлөлтийг шийдвэрлэх процесс (33 дугаар зүйл)

1. Нөхцөл байдал үүсэх

Төслийг батлагдсан төсөвт өртөгт багтаан хэрэгжүүлэх боломжгүй болох.

2. Захиалагч

Үндэслэл бүхий тайлбар, баримтыг Төсвийн ерөнхийлөн захирагчид хүргүүлнэ.

2. Захиалагч

Үндэслэл бүхий тайлбар, баримтыг Төсвийн ерөнхийлөн захирагчид хүргүүлнэ.

4. Сангийн яам

Ирүүлсэн баримт бичигт мэргэжлийн этгээдээр **аудитын болон шинжээчийн дүгнэлт** гаргуулна.

3. Төсвийн ерөнхийлөн захирагч

Хянаад, шаардлагатай бол зураг төслийг шинэчлэх, магадлалын дүгнэлт гаргуулах шийдвэр гаргана.

5. Эцсийн шийдвэр

Дээрх дүгнэлтэд үндэслэн Төсвийн ерөнхийлөн захирагч төсөвт өртөгт өөрчлөлт оруулах саналыг дараа жилийн төсвийн төсөлд тусгахаар гаргана.

Хариуцлага

Хүсэлт нь үндэслэлгүй болох нь тогтоогдвол, хяналтын зардлыг холбодох эх үүсвэрт буцаан төвлөрүүлнэ (33.6-р зүйл).

Хариуцлагын тогтолцоо: Зөрчил ба түүний үр дагавар

Хохирол нөхөн төлүүлэх (49 дүгээр зүйл)

Хууль зөрчсөн үйлдлийн улмаас төсөвт учруулсан хохирол, гэм хорыг гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлнэ.

Хохирол төлсөн нь хуулиар хүлээсэн үндсэн үүргээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

Албан тушаалтанд хүлээлгэх хариуцлага (51 дүгээр зүйл)

Ноцтой зөрчил (9-р зүйлд заасан хориглох зүйлийг зөрчсөн): Төрийн албанд 5 жил эргэж орох эрхгүйгээр **халах** сахилгын шийтгэл ногдуулна (51.1).

Төсвийн захирагчийн зөрчил: Хуульд заасныг зөрчсөн Төсвийн ерөнхийлөн, төвлөрүүлэн, шууд захирагчийг албан тушаалаас нь **чөлөөлөх** үндэслэл болно (51.2).

Бусад зөрчил (51.3-т заасан): Гэрээг дутуу боловсруулах, хугацаанд нь ажил хүлээж авахгүй байх, шаардлага хангаагүй төсөл өргөн мэдүүлэх зэрэгт Төрийн албаны тухай хуульд заасан сахилгын шийтгэл (албан тушаалын цалин бууруулах, төрийн албанаас халах) хүлээлгэнэ.

Хуульчийн практикт анхаарах гол өөрчлөлтүүд: Дүгнэлт

- 1. Төлөвлөлтийн шатны эрс нэмэгдсэн ач холбогдол**
Төслийг төсөвт тусгахаас өмнө **шаталсан үнэлгээний** нарийн тогтолцоог заавал давах шаардлагатай болсон. Зураг төсөл, ТЭЗҮ, газрын зөвшөөрөлгүйгээр төсөл эхлүүлэх боломжгүй.
- 2. Цахим системд суурилсан удирдлага**
Төлөвлөлтөөс эхлээд өмчийн бүртгэл хүртэлх бүх үйл явц **цахим системээр** хэрэгжинэ. Мэдээллийн үнэн зөв байдал, ил тод байдал чухал болно.
- 3. Гүйцэтгэлийн үнэлгээнд суурилсан хариуцлага, урамшуулал**
Гүйцэтгэгчийн “ногоон”, “шар”, “улаан” жагсаалт нь ирээдүйн төсөлд оролцох эрх, санхүүгийн нөхцөлд шууд нөлөөлнө.
- 4. Хариуцлагын чангарсан тогтолцоо**
Төсөвт өртөг нэмэгдүүлэх, хориглосон үйлдэл хийх зэрэг зөрчилд албан тушаалаас чөлөөлөх, халах хүртэлх сахилгын шийтгэл хүлээлгэнэ.
- 5. Гэрээний удирдлагын нарийвчилсан зохицуулалт**
Гэрээнд тусгах шаардлагатай нөхцөлүүд нэмэгдэж, талуудын эрх, үүргийг илүү тодорхой болгосон. Үйлчлүүлэгчдэдээ гэрээ боловсруулахад нарийвчилсан зөвлөгөө өгөх шаардлагатай.